

Narovlyanskiy O. Excursions in secondary education in Ukraine in the 20s of the twentieth century

The article is devoted to the experience of introducing excursions into the educational process of the national secondary school in the twenties of the twentieth century. The practice of using educational excursions during the period of introduction of educational innovations in Ukraine - the integrated system, the Dalton plan - is highlighted. The curricula of this period are analysed and the place of educational excursions in them is revealed. It is determined that the inclusion of excursions in the curriculum as mandatory elements of the educational process was an important factor in the intensification of excursion work in schools. It is shown that excursions in this period were used in the process of teaching various subjects, both natural sciences (physics, chemistry, natural history, etc.) and social sciences (in particular, history), as well as industrial excursions. The article analyses methodological approaches to conducting educational excursions, the main recommendations for their preparation by both teachers and students, conducting, as well as summarising and further use in the educational process at lessons. It is shown that a number of curricula have developed comprehensive excursion plans that include both a list of excursions in relation to educational topics and methodological recommendations for their conduct. Attention is drawn to the warnings about the differences between educational excursions and recreational walks, the need for their close connection with learning, as well as the organisation of students' learning activities during the preparation and conduct of excursions and the subsequent processing of the collected materials. It is proved that in the period under review, the excursion method as a special form of visual teaching method became widespread. The problems that prevented the wider introduction of educational excursions into the practice of secondary schools (lack of funds, qualified personnel, lack of relevant specialised institutions in the education system) are identified.

Key words: secondary education, educational excursions, teaching methods, Dalton Plan.

УДК 371.13:17.022.1

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.18>

Неборак К. О.

**МОРАЛЬНО-ЕТИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ
В УМОВАХ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ**

У сучасному світі педагогічна спільнота стикається з безпрецедентними викликами, пов'язаними зі швидким розвитком технологій та змінами в суспільстві. Ці виклики вимагають від майбутніх вчителів не тільки знань та навичок, необхідних для проведення уроків, а й готовності до використання інноваційних методів навчання.

Одним із ключових аспектів підготовки майбутніх вчителів до використання інноваційних методів навчання є формування морально-етичної культури. Морально-етична культура майбутнього вчителя історії має бути розвинена настільки, щоб дозволити педагогу здійснювати свою професійну діяльність відповідально та ефективно.

Морально-етична культура вчителя полягає в усвідомленні значення етичних принципів та норм, їх використання в професійній діяльності та взаємодії з учнями, колегами та батьками. Це також включає розуміння значення та потенційних наслідків інноваційних методів навчання, їх відповідність моральним та етичним стандартам.

У контексті використання інноваційних методів навчання морально-етична культура майбутнього вчителя історії має розвиватися на основі розуміння, що не всі методи можуть бути підходящими для кожного учня та що навчання повинно відбуватися з дотриманням етичних норм та принципів.

Оскільки інноваційні методи навчання вимагають змін у традиційному підході до викладання та взаємодії з усіма учнями, морально-етична культура майбутнього вчителя повинна допомагати знаходити баланс між інноваційністю та збереженням етичних стандартів. Крім того, важливо, щоб майбутні вчителі були готові до впровадження нових методів та технологій в навчальний процес, проте знали межі їх застосування та ризики, пов'язані з їх використанням.

У зв'язку з цим, розуміння та дотримання морально-етичних принципів є необхідною умовою для викладання історії з використанням інноваційних методів. Якщо майбутні вчителі будуть свідомо та відповідально використовувати ці методи, то це не тільки допоможе покращити якість навчання, а й сприятиме розвитку позитивної етичної культури в педагогічному середовищі.

У статті розкрито особливості формування морально-етичної культури майбутнього вчителя історії в умовах використання інноваційних методів навчання.

Встановлено, що морально-етична культура майбутнього вчителя історії в умовах використання інноваційних методів навчання має велике значення. Інноваційні методи навчання можуть сприяти формуванню моральних цінностей, етичного мислення та професійної моралі у майбутніх вчителів історії. Вони надають можливість активно залучати учнів до процесу навчання, стимулюють їх критичне мислення, сприяють розвитку соціальних навичок та співробітництва.

Крім того, використання інноваційних методів навчання може допомогти майбутнім вчителям історії адаптуватися до сучасних соціокультурних умов, що вимагають швидкого засвоєння нових знань і технологій. Вони дають змогу вчителям створювати захоплюючі та стимулюючі навчальні середовища, де виховуються моральні цінності, повага до інших культур та розуміння важливості етичних принципів.

Ключові слова: морально-етична культура, інноваційні методи, інтерактивні методи, професійна компетентність, педагогічна діяльність, громадянська свідомість, толерантність, комп'ютерна грамотність.

Сучасне суспільство ставить нові вимоги до освіти, серед яких є необхідність готувати людей до критичного мислення, вміння спілкуватися в нових умовах і ефективно встановлювати стосунки в швидкозмінній реальності. Особисті якості, такі як активність, самостійність, творчість та здатність адаптуватися до стрімких змін, стають найважливішими на сучасному етапі історичного розвитку, а їх формування потребує нових підходів до навчання.

Реформування системи освіти в Україні орієнтує вчителів на відмову від авторитарного стилю навчання на користь гуманістичного підходу та застосування методів, що сприяють розвитку творчих здібностей особистості з урахуванням її індивідуальних особливостей.

Питання морально-етичної культури майбутніх вчителів історії є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Використання інноваційних методів навчання вимагає від майбутніх учителів не тільки високої професійної компетенції, але й відповідальності, толерантності, етичної свідомості та культури. Навчальний процес, базований на інноваційних методиках, передбачає активну взаємодію вчителя та учнів, застосування інтерактивних методів, проблемно-орієнтованого та проектного навчання, що вимагає від учителя додаткових зусиль у вихованні морально-етичної культури учнів.

При цьому, майбутні учителі історії повинні не лише дотримуватися професійної етики, але і забезпечувати формування у своїх учнів ціннісних орієнтацій, пов'язаних з моральністю та етикою. Важливо, щоб вони мали не тільки достатні знання в галузі історії, а й вміли застосовувати їх у практиці з дотриманням норм моральної та етичної поведінки. Для цього важливо підготувати майбутніх вчителів до вирішення складних етичних ситуацій, що можуть виникати у процесі навчання, а також навчити їх розуміти та поважати культурні різниці та індивідуальні особливості учнів.

Аналіз наукових праць з теми “морально-етична культура майбутнього вчителя історії в умовах використання інноваційних методів навчання” показує, що це питання є актуальним у сучасному світі освіти. Багато досліджень зосереджуються на проблемах впровадження інноваційних методів навчання в історичній освіті, а також на впливі цих методів на морально-етичну культуру майбутніх учителів історії.

Наукові праці, які досліджують цю проблему, надають важливі рекомендації щодо формування морально-етичної культури майбутнього вчителя історії. Наприклад, К. Баханов у своїх роботах “Професійний довідник вчителя історії” та “Організація особистісно орієнтованого навчання” наголошує на необхідності виховання вчителів історії в дусі гуманізму, толерантності та відповідальності.

Також важливим аспектом є використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні, про що працює Т. Вакалюк та М. Шевельової “Використання інформаційно-комунікаційних технологій у загально-освітніх школах для підвищення якості освіти”. Автори відзначають, що використання цих технологій може стимулювати розвиток морально-етичної культури учнів і сприяти формуванню в них активної громадянської позиції.

К. Бабанов, А. Булдла, В. Мисан, О. Пометун та інші вчені досліджували різноманітні інноваційні форми і методи навчання, які можуть бути застосовані в сучасній освіті. Зокрема, розглядалися такі методи, як проектне навчання, кейс-метод, ігрові технології, віртуальна реальність та інші.

Разом з тим, проблема дослідження теми “Морально-етична культура майбутнього вчителя історії в умовах використання інноваційних методів навчання” все ще має деякі не вивчені аспекти.

Вплив інноваційних методів навчання на формування морально-етичної культури майбутніх вчителів історії. Дослідження може зосередитися на аналізі того, які конкретні методи навчання сприяють розвитку моральних цінностей, етичного мислення та професійної моралі у майбутніх вчителів історії.

Роль інноваційних технологій у формуванні морально-етичної культури. Дослідження може вивчити, як використання різних технологій, таких як комп'ютерні програми, віртуальна реальність або онлайн-ресурси, може вплинути на розвиток моральних цінностей та етичних засад у майбутніх вчителів історії.

Адаптація морально-етичної культури до мінливих соціокультурних умов. Дослідження може дослідити, які виклики та можливості стикаються майбутні вчителі історії у сучасному світі, зокрема у контексті глобалізації, міжкультурної комунікації та розуміння, і як вони можуть адаптувати свою морально-етичну культуру до цих змін.

Формування професійної етики та морально-етичної самосвідомості у студентів-істориків. Дослідження може зосередитися на розумінні професійних етичних норм та цінностей.

Мета статті – розкрити особливості формування морально-етичної культури майбутнього вчителя історії в умовах використання інноваційних методів навчання.

Використання інноваційних методів у викладанні почалося ще у XX столітті, проте з останнім десятиріччям стало надзвичайно популярним завдяки швидкому розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Інноваційні технології дають можливість перейти від вивчення абстрактного предмета до сприйняття його як засобу спілкування та мислення, а також перенести навчально-пізнавальну діяльність на сучасний та творчий рівень [4, с. 61].

Інноваційні методи навчання – це нові підходи та технології, які використовуються для здійснення навчального процесу та покращення результатів навчання [7, с. 45]. Ці методи можуть базуватись на використанні інформаційних технологій, різноманітних формах взаємодії між учнями та вчителями, включенні практичних завдань та ін. Вони спрямовані на забезпечення більш ефективного засвоєння матеріалу та розвитку навичок, які стануть корисними у майбутньому житті учнів.

Важко не погодитись із висловлюванням про готовність педагогів до інноваційного навчання відомого педагога – гуманіста В. О. Сухомлинського: “Якщо вчитель не навчився аналізувати факти, усвідомлювати педагогічні явища, то справи, що повторюються з року в рік, здаються йому нудними, одноманітними, він втрачає інтерес до власної праці... Суть педагогічного досвіду в тому і полягає, що перед вчителем щороку відкривається щось нове. І в прагненні спіткати нове розкриваються його творчі сили” [13, с. 135]. Планування уроку і використання інтерактивних прийомів навчання можуть бути корисними для покращення якості навчання, але водночас ці методи повинні дотримуватися морально-етичних принципів. Якщо вчитель не буде звертати увагу на ці принципи, то може з’явитися ризик порушення прав учнів або несприятливих наслідків для педагогічного середовища в цілому. Для збереження морально-етичної культури вчителя під час планування уроку та використання інтерактивних прийомів навчання, можна дотримуватися таких порад:

- Ретельно вивчити морально-етичні принципи та норми, що повинні дотримуватися вчителем під час проведення уроків.
- Перед використанням будь-якого інтерактивного прийому навчання, необхідно обдумати його вплив на учнів та дотримуватися принципу “перш за все – не нашкодь”.
- Надавати учням можливість виразити свою думку та ділитися своїми враженнями з певним методом навчання.
- Не використовувати методи, які можуть спричинити негативні наслідки для учнів (наприклад, метод “гарячого стільця”, коли учні по черзі відповідають на запитання та їх коментарі відкриті для відповідей від інших учнів) [10, с. 23].
- Стежити за психологічним станом учнів та забезпечувати їх психологічний комфорт під час уроків [15, с. 84].

- Дотримуватися принципу конфіденційності, зберігаючи особисті дані учнів [6, с. 228].

Ще одним важливим аспектом розвитку морально-етичної культури майбутнього вчителя історії є використання інтерактивних методів навчання. Сучасні інноваційні підходи до педагогіки дозволяють створити атмосферу, де учні можуть бути активними учасниками навчального процесу. Вчителі повинні бути відкритими до нових методів навчання, щоб залучити до уроку якомога більше учнів і створити максимально комфортні умови для їх розвитку [5, с. 63].

У плануванні уроку вчителі повинні враховувати не тільки наукову складову, а й етичні аспекти питань, які будуть обговорюватися на занятті. Таким чином, вчителі повинні бути здатні обрати такі методи навчання, які дозволяють не тільки збільшувати знання учнів, але і розвивати їхні моральні та етичні цінності [1, с. 59]. Наприклад, при вивченні історії можна використовувати гру-симуляцію, де учні виконують роль історичних персонажів. Це дає можливість учням більш глибоко зануритися в історичний контекст та зрозуміти мотивації дій цих персонажів [3, с. 131]. Також доцільним є використання дискусійних методів, які дозволяють учням розвивати навички аргументації та переконливості, а також виховувати повагу до думок інших [2, с. 92].

Крім того, використання інноваційних методів навчання може сприяти розвитку у майбутнього вчителя історії навичок критичного мислення та самоосвіти [9, с. 47]. Наприклад, використання проектного методу навчання може допомогти учням розвивати навички пошуку, аналізу та обробки інформації з різних джерел, що, в свою чергу, може сприяти розвитку подібних навичок у майбутнього вчителя [11, с. 101].

Загалом, морально-етична культура майбутнього вчителя історії є важливою складовою його професійної компетентності. Використання інноваційних методів навчання може сприяти розвитку цієї культури та підвищенню якості процесу навчання. Вчителі мають відігравати важливу роль у вихованні майбутніх поколінь, і саме тому, їх морально-етична культура є такою важливою [8, с. 121].

Основними етичними принципами, які повинен дотримуватися майбутній вчитель історії при використанні інноваційних методів, є:

- **Принцип довіри.** Вчитель повинен дотримуватися принципу довіри до своїх учнів, не порушувати їхні права на конфіденційність та приватність, не використовувати отриману інформацію в особистих цілях [11, с. 132].

- **Принцип справедливості.** Вчитель повинен дотримуватися принципу справедливості в оцінюванні робіт та взаємодії з учнями, не переважати окремих учнів і не дискримінувати за будь-якими ознаками.

- **Принцип професійної компетентності.** Вчитель повинен мати достатній рівень професійної компетентності та компетентно володіти інноваційними методами навчання, щоб забезпечити якісну освіту учнів [12, с. 98].

- **Принцип відповідальності.** Вчитель повинен нести відповідальність за свої дії та прийняті рішення, які впливають на процес навчання та розвиток учнів.

- **Принцип емпатії.** Вчитель повинен проявляти емпатію та повагу до своїх учнів, розуміти їхні потреби та індивідуальні особливості, сприяти їхньому розвитку та самовизначенню [14, с. 54].

Дотримання цих принципів допоможе майбутньому вчителю історії зберегти морально-етичну культуру та забезпечити якісну освіту своїм учням.

Використання інноваційних методів навчання може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Ось декілька можливих ризиків та викликів, пов'язаних з використанням інноваційних методів в навчальному процесі:

- *Непідготовленість вчителя до використання нових методів.* Використання нових методів навчання може потребувати від вчителя додаткових знань та навичок. Якщо вчитель не підготовлений до цього, то він може неправильно застосовувати ці методи, що може призвести до погіршення якості навчання.

- *Технічні проблеми.* Використання інноваційних методів навчання, таких як використання комп'ютерів, може призвести до технічних проблем. Це може затримати навчальний процес та відволікти увагу від занять.

- *Перевірка рівня знань.* Використання інноваційних методів навчання може змінити формат тестування та перевірки рівня знань. Це може зробити складним оцінювання рівня знань учнів, що може призвести до помилок в оцінюванні та спотворення результатів [14, с. 112].

- *Відволікання уваги від важливих питань.* Використання інноваційних методів навчання може відволікати увагу від важливих питань, які потребують глибшого розуміння. Наприклад, використання комп'ютерних ігор може бути цікавим та захоплюючим для учнів, але не допоможе їм зрозуміти складні поняття [2, с. 145].

Одним з ризиків використання інноваційних методів є можливість зниження рівня знань та навичок студентів через недостатню підготовку вчителя до їх впровадження. Наприклад, якщо викладач не зможе належним чином пояснити та демонструвати студентам нові методи, то це може призвести до погіршення якості навчання та віддалення від досягнення освітніх цілей [3, с. 124].

Ще одним ризиком є можливість технічних проблем, таких як несправність обладнання або недостатній рівень комп'ютерної грамотності студентів. Якщо системи та інструменти навчання не працюють належним чином, то це може вплинути на якість навчання та відмітність успіхів студентів.

Крім того, інноваційні методи можуть вимагати додаткових зусиль від студентів та викладачів, які можуть виявитися недоступними для деяких студентів. Наприклад, студенти з обмеженими можливостями можуть мати проблеми з використанням певних методів, які потребують фізичних зусиль або вимагають певної моторики [11, с. 78].

Загалом, використання інноваційних методів може бути ефективним способом покращення якості навчання, проте, їх впровадження повинно відбуватися з обов'язковим урахуванням можливих ризиків та викликів, які можуть виникнути. Необхідно забезпечити належну підготовку викладачів та студентів, розробити альтернативні методи для студентів з особливими потребами, та вирішувати технічні проблеми вчасно.

Висновки. Доведено, що морально-етична культура майбутнього вчителя історії є важливим елементом професійної компетентності. В умовах використання інноваційних методів навчання, таких як активні та інтерактивні технології, використання інформаційно-комунікаційних технологій та особистісно орієнтованого навчання, майбутні вчителі можуть зробити крок до формування високої морально-етичної культури, а також до формування відповідних ціннісних орієнтацій у своїх учнів.

У своїх дослідженнях вчені вказують на важливість розвитку в учнів таких якостей, як критичне мислення, толерантність, емпатія, вміння приймати різні точки зору та приймати рішення на основі власних цінностей і принципів. Таким чином, розвиток морально-етичної культури майбутнього вчителя історії є необхідним елементом формування цих якостей у майбутніх поколіннях учнів.

Важливою передумовою успішного формування морально-етичної культури є залучення майбутніх вчителів до активної участі у дискусіях, обміні думками та досвідом зі своїми колегами, а також постійне професійне самовдосконалення. Такий підхід дозволить створити сприятливі умови для формування в майбутніх вчителях історії високих моральних цінностей та принципів, які вони зможуть успішно передавати своїм учням.

Використана література:

1. Активні та інтерактивні технології навчання. *Віхи століть*. 2004. № 4. С. 48–74.
2. Баханов К. О. Професійний довідник вчителя історії. К. О. Баханов. Харків : Основа, 2011. 239 с.
3. Баханов К. О. Організація особистісно орієнтованого навчання: порадник молодого вчителя історії. К. О. Баханов. Харків : Основа, 2008. 159 с.
4. Вакалюк Т. А. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в загальноосвітніх школах для підвищення якості освіти. Вакалюк Т. А., Шевельова М. К. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення якості освіти : Зб. наук. др. / ред.кол. : В.Є. Берека (гол) та ін. Хмельницький : Видавництво ХОІППО, 2015. С. 40–45.
5. Бабанов К. О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя, 2000.
6. Булда А. А. Практична підготовка вчителів історії в педагогічних навчальних закладах України (етапи і особливості). Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 1999. 498 с.
7. Грабовська Т. І., Талапканич М. І., Химинець В. В. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. Ужгород, 2006. 232 с.
8. Донцов А. В. Моральна культура вчителя. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 240 с.
9. Левітас Ф., Салата О. Методика викладання історії : посіб. для учит. Харків : Основа, 2006. 96 с.
10. Мисан В. О. Сучасний урок історії: типологія, структура, характеристика форми. *Історія в школі*. 2006. № 3. С. 20–24.
11. Мокрогуз О. П. Інноваційні технології на уроках історії. Харків : Основа, 2007. 192 с.
12. Пометун О., Пирожено Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2005. С. 192.
13. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ : Рад. шк., 1988. 304 с.

14. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі. Ужгород, 2004. 168 с.
15. Химинець В. В., Сивохоп Я. М., Петрус В. В. Психолого-педагогічні аспекти інноваційних технологій. Ужгород, 2006. 148 с.

References:

1. Aktyvni ta interaktyvni tekhnologii navchannia. [Active and interactive learning technologies]. Vikhy stolit. 2004. № 4. S. 48–74. [in Ukrainian].
2. Bakhanov K. O. (2011). Profesiyni dovidnyk vchytelia istorii. [Professional history teacher's guide]. K. O. Bakhanov. Kharkiv. Osnova, 239 s. [in Ukrainian].
3. Bakhanov K. O. (2008). Orhanizatsiia osobystisno oriientovanoho navchannia: poradyk molodoho vchytelia istorii. K. O. Bakhanov. [The organization of personally oriented learning: an advisor to a young history teacher]. Kharkiv. Osnova 159 s. [in Ukrainian].
4. Vakaliuk T. A. (2015). Vykorystannia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnologii v zahalnoosvitnikh shkolakh dlia pidvyshchennia yakosti osvity. Vakaliuk T. A., Shevelova M. K. Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii yak zasib pidvyshchennia yakosti osvity/ Zb. nauk. dr. [red.kol.: V.Ie. Bereka (hol) ta in.]. [Information and communication technologies as a means of improving the quality of education]. Zb. nauk. dr. [red.kol.: V.YE. Bereka (hol) ta in.]. Khmelnytskyi: Vydavnytstvo KhoIPPO. S. 40–45. [in Ukrainian].
5. Babanov K. O. (2000). Innovatsiini systemy, tekhnologii ta modeli navchannia istorii v shkoli. Zaporizhzhia. [Innovative systems, technologies and models of teaching history at school. Zaporizhzhya]. [in Ukrainian].
6. Bulda A. A. (1999). Praktychna pidhotovka vchyteliv istorii v pedahohichnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy (etapy i osoblyvosti). [Practical training of history teachers in pedagogical educational institutions of Ukraine (stages and features)]. K. : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. 498 s. [in Ukrainian].
7. Hrabovska T. I., Talapkanych M. I., Khymynets V. V. (2016). Innovatsiyni rozvytok osvity: osoblyvosti, tendentsii, perspektyvy. [Innovative development of education: features, trends, prospects]. Uzhhorod, 232 s. [in Ukrainian].
8. Dontsov A. V. (2008). Moralna kultura vchytelia. [Moral culture of the teacher]. Kh.: KhNU imeni V. N. Karazina, 240 s. [in Ukrainian].
9. Levitas F., Salata O. (2006). Metodyka vykladannia istorii. [Methods of teaching history]. Posib. dlia uchyt. Osnova, 96 s. [in Ukrainian].
10. Mysan V. O. (2006). Suchasnyi urok istorii: typolohiia, struktura, kharakterystyka formy. [Modern history lesson: typology, structure, characteristics of form]. Istoriia v shkoli. № 3. S. 20–24. [in Ukrainian].
11. Mokrohuz O. P. (2007). Innovatsiini tekhnologii na urokakh istorii. [Innovative technologies in history lessons]. Kharkiv: Osnova, 192 s. [in Ukrainian].
12. Pometun O., Pyrozhenko L. (2005). Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia. [A modern lesson. Interactive learning technologies]. K. : A.S.K., S. 192. [in Ukrainian].
13. Sukhomlynskyi V. O. (1988). Sto porad uchyteliv. [One hundred tips for the teacher]. K. : Rad. shk., 304 s. [in Ukrainian].
14. Khymynets V. V. (2004). Innovatsii v suchasni shkoli. [Innovations in the modern school]. Uzhhorod, 168 s. [in Ukrainian].
15. Khymynets V. V., Syvokhop Ya. M., Petrus V. V. (2006). Psykholoho-pedahohichni aspekty innovatsiinykh tekhnologii. [Psychological and pedagogical aspects of innovative technologies]. Uzhhorod, 148 s. [in Ukrainian].

Neborak K. Moral-ethical culture of the future history teacher in the context of using innovative teaching methods

In the modern world, the pedagogical community is facing unprecedented challenges associated with the rapid development of technology and changes in society. These challenges require future teachers not only to have the knowledge and skills necessary for conducting lessons, but also readiness to use innovative teaching methods.

One of the key aspects of preparing future teachers to use innovative teaching methods is the formation of moral and ethical culture. The moral and ethical culture of the future history teacher should be developed to such an extent as to enable the educator to carry out their professional activities responsibly and effectively.

Moral-ethical culture of a teacher lies in the awareness of the importance of ethical principles and norms, their application in professional activity and interaction with students, colleagues, and parents. This also includes understanding the significance and potential consequences of innovative teaching methods and their compliance with moral and ethical standards. In the context of using innovative teaching methods, the moral-ethical culture of a future history teacher should be developed based on the understanding that not all methods may be suitable for every student and that teaching should be conducted in compliance with ethical norms and principles.

Since innovative teaching methods require changes in the traditional approach to teaching and interaction with all students, the moral and ethical culture of future teachers should help find a balance between innovation and maintaining ethical standards. Additionally, it is important for future teachers to be prepared to implement new methods and technologies in the educational process, but also to know the limits of their application and the risks associated with their use.

In this regard, understanding and adhering to moral and ethical principles is a necessary condition for teaching history using innovative methods. If future teachers consciously and responsibly use these methods, it will not only help improve the quality of education but also contribute to the development of a positive ethical culture in the pedagogical environment.

The article explores the features of shaping the moral and ethical culture of future history teachers in the context of using innovative teaching methods.

It has been established that the moral and ethical culture of future history teachers is of great importance in the utilization of innovative teaching methods. Innovative teaching methods can contribute to the development of moral values, ethical thinking, and professional ethics in future history teachers. They provide opportunities for active student engagement in the learning process, stimulate critical thinking, and promote the development of social skills and collaboration.

Furthermore, the use of innovative teaching methods can help future history teachers adapt to contemporary socio-cultural conditions that require rapid assimilation of new knowledge and technologies. They enable teachers to create engaging and stimulating learning environments where moral values, respect for other cultures, and understanding of the importance of ethical principles are fostered.

Key words: moral and ethical culture, innovative methods, interactive methods, professional competence, pedagogical activity, civic consciousness, tolerance, computer literacy.